

FI lausuntopyyntö VV

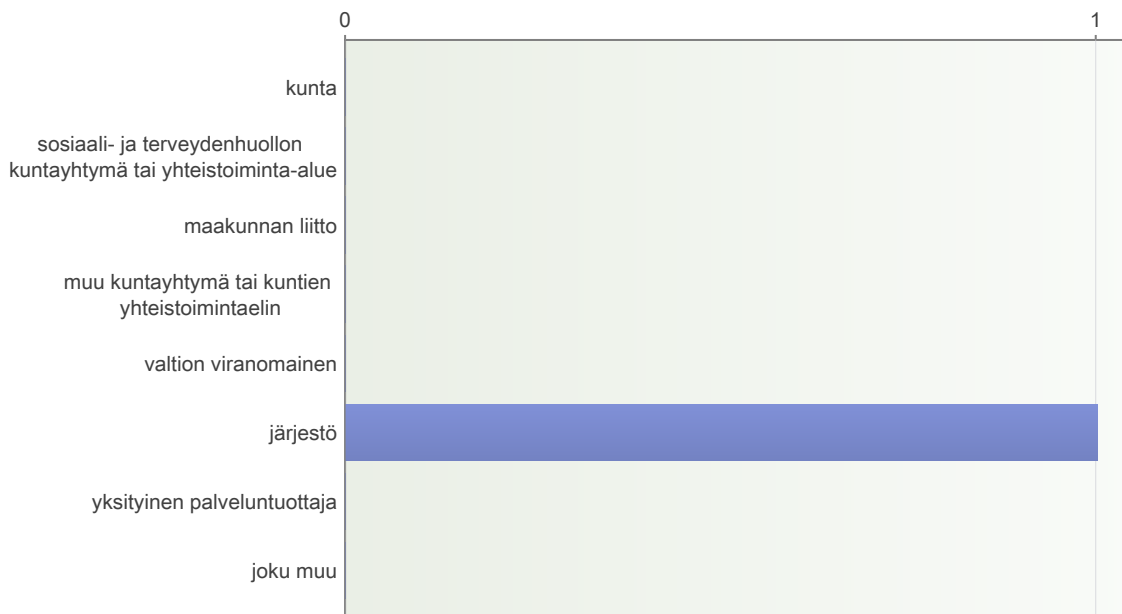
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Omaishoitajat ja läheiset -liitto ry	Marja Tuomi	marja.tuomi@omaishoitajat.fi	15.3.2017	Omaishoitajat ja läheiset -liiton hallitus

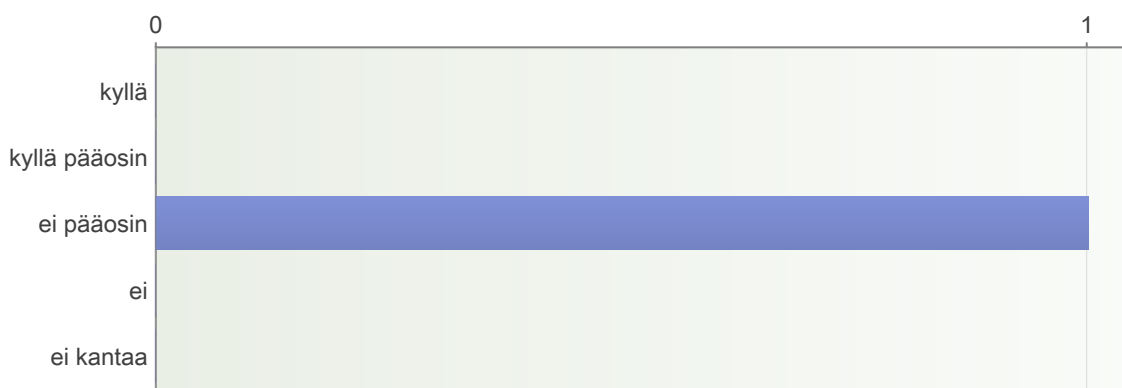
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

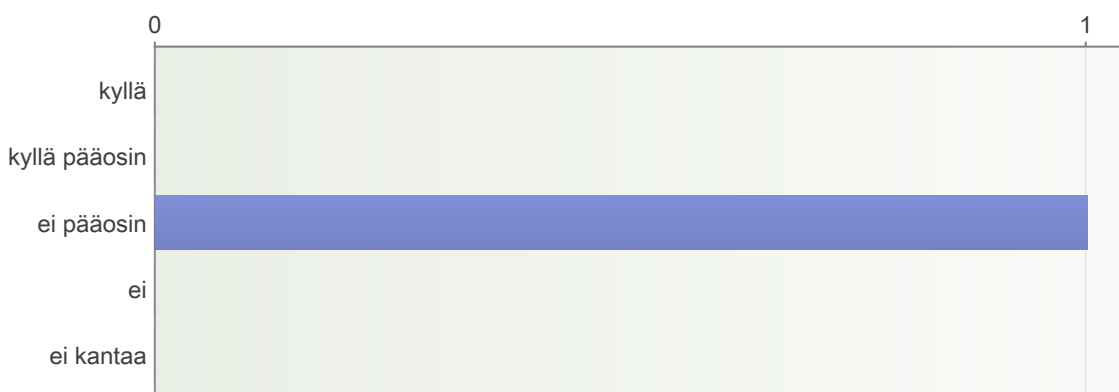
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kuvattu järjestelmä on monimutkainen, moniportainen ja vaikeasti hahmotettavissa.
- Esitys ei turvaa alueellista yhdenvertaisuutta. Palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja valinnanvapaus saattavat parantua entisestään kaupunkialueilla. Haja-asustusalueilla valinnanvapaus tulee olemaan näennäistä ja tilanne saattaa jopa heikentyä nykyisestä.
- Hyvinvointierojen kaventaminen ei ole mahdollista, jos palveluvalikoimaa rajataan ja asiakasmaksuja nostetaan. Asiakasmaksut ja niiden korotukset rasittavat eniten paljon palveluja tarvitsevia ja pitkäaikaissairaita, usein pienituloisia ihmisiä. Asiakasmaksut eivät saa olla este tarvittavan palvelun hankinnalle.
- Ehdotetun lain mukaan laajennettuihin sote-keskuksiin kuuluisivat kaikki lyhytaikaiset sosiaalipalvelut (15 §). Mitä lyhytaikaisuudella tarkoitetaan?
- Kaikki palvelut tuotettava yhdenvertaisesti palveluntuottajasta riippumatta.
- Monituottajamalli heikentää integraatiota. Palvelun tuottajat näyttävät toimivan toisistaan erillään ilman keskinäistä yhteyttä, eikä ole varmuutta integraation toteutumisesta asiakkaan tarpeiden näkökulmasta.
- Palvelujen uudistus etenee moniportaisesti (2019 ja 2021), mutta aikataulu toteutukselle on liian tiukka. Tämä on suuri muutos, jossa tulisi lähteä alueellisista kokeiluista ja portaittaisesta toteuttamisesta.
- Sote-uudistuksen tavoitteena oli luoda yksinkertaisempi, asiakaslähtöinen järjestelmä. Esityksen mukaan palveluohjauksen tarve tulee kasvamaan merkittävästi. Mikäli ohjausta ja neuvontaa tarvitaan vielä aikaisempaa enemmän, uudistus ei saavuta alkuperäistä tavoitettaan. Miten palveluohjausta pystytään tarjoamaan yhdenvertaisesti koko maassa?

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

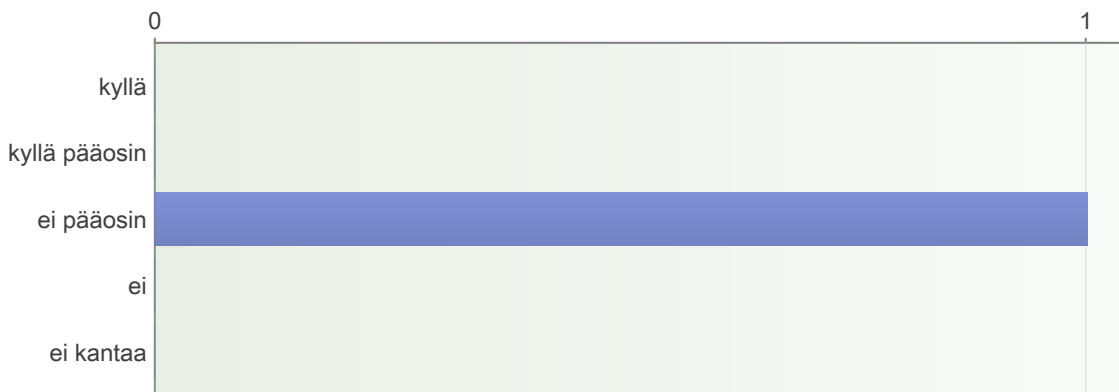
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Periaatteessa uudistus voi lisätä asiakkaan mahdollisuutta saada itselleen parhaiten sopivia palveluja, mikäli aidot markkinat syntyvät. Erityisesti uudistus parantaa vähän palveluja tarvitsevien mahdollisuutta valita palveluja.
- Valinta edellyttää riittävää tietoa saatavilla olevista palveluista ja palveluntuottajista sekä kykyä löytää ja vertailla tietoa. Malli on vaikeasti hahmotettava. Paljon palveluja tarvitseville malli on erityisen haastava, josta syystä heillä on oltava mahdollisuus saada tukea valinnoissaan.
- Palveluohjaus on hyvin keskeisessä roolissa. Miten tämän toteutuminen varmistetaan yhdenvertaisesti koko maassa? Palveluohjaus on turvattava erityisesti niille, jotka tarvitsevat paljon palveluja ja tuettua päätöksentekoa. Neuvontaa ja ohjausta tulee olla saatavilla koko maassa maksutta.
- Odotettavissa on merkittäviä eroja palvelutarjonnassa maakuntien välillä ja niiden sisällä.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

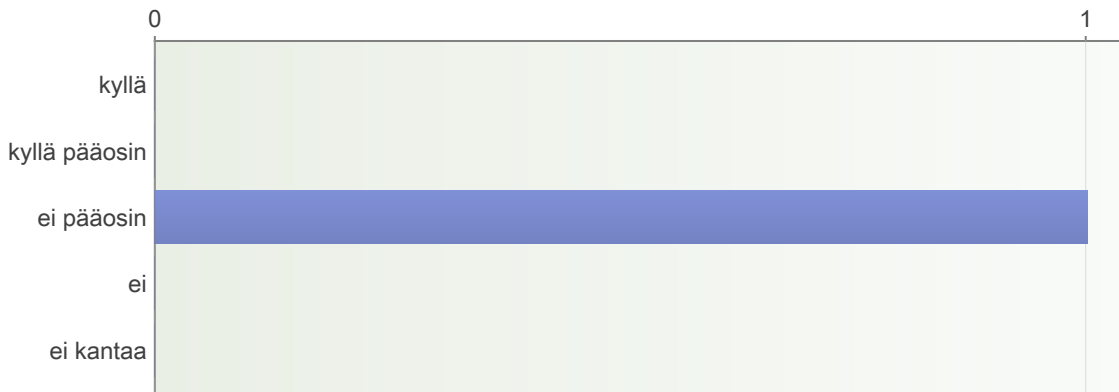
Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palvelut (3. luku; perustaso ja laajennettu perustaso) sote-keskuksissa ja maksusetelillä (15 ja 17 §) ovat suhteellisen helposti saatavissa.
- Alkuvaiheessa sote-keskuksissa tarjotaan vain sosiaalineuvontaa ja -ohjausta. Tärkeää on varmistaa, että sote-keskusten ammattihenkilöstöllä on riittävä asiantuntemus sekä sosiaali-, että terveydenhuollon kysymyksistä. Tämä on tärkeää erityisesti monipalveluasiakkaille.
- Pystytäänkö palvelutarpeen arviointi säilyttämään lähipalveluna?
- Esityksen mukaan vuodesta 2021 alkaen lyhytaikainen ja tilapäinen sosiaalipalvelu (laajennettu perustaso) järjestetään laajennetuissa sote-keskuksissa. Esityksessä ei ole kuitenkaan määritelty mitä lyhytaikaisella sosiaalipalvelulla tarkoitetaan. Tämä tulee täsmentää.
- Valintojen tekemistä hankaloittaa vaikeasti hahmotettava järjestelmä. Tästä johtuen esim. paljon palveluja tarvitsevat ja iäkkäät saattavat tulla riippuvaisiksi läheistensä tuesta palvelujen valinnassa ja hankinnassa.
- Maakunnat toteuttavat valinnanvapautta eri tavoin. Tämä asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan. Valinnanvapauden toteutumista haja-asutusalueilla saattavat vaikeuttaa myös matkustamiseen liittyvät kysymykset.
- Ohjaus ja neuvonta on turvattava kaikille, erityisesti monipalveluasiakkaille, myös maakunnan liikelaitoksissa.

- Malli on vaikeasti hahmotettava.
- Vaarana, että alueellinen eriarvoisuus kasvaa entistään.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

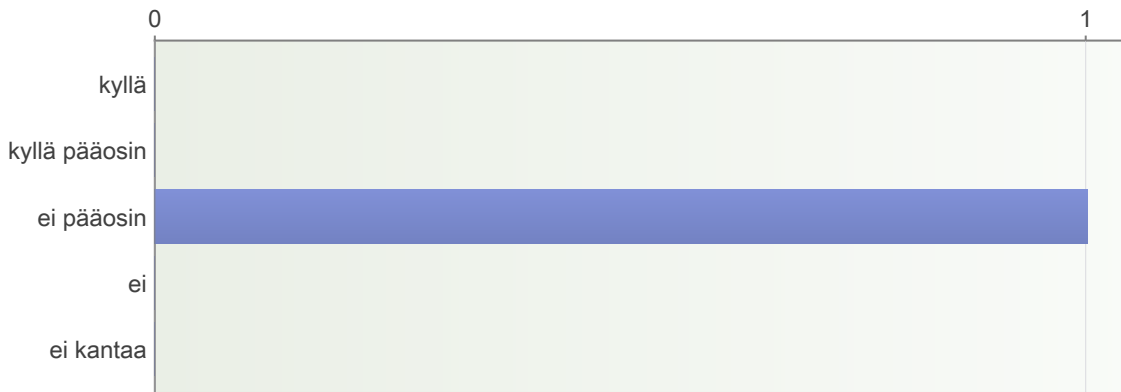
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Jos asiakas saa ohjauksen sote-keskuksesta tai osaa itse hakeutua maakunnan liikelaitokseen, on periaatteessa mahdollisuus nykyistä kattavampiin palveluihin.
- Jos asiakas menee suoraan maakunnan liikelaitokseen, yhdellä tasolla säilyy vastuu palvelutarpeen arviosta, viranhaltijapäätöksistä ja palvelukokonaisuudesta.
- Erityisesti paljon palveluja tarvitsevien palvelukokonaisuuden on oltava hyvin suunniteltu ja koordinoitu, ja sille pitää määritellä yksi vastuutaho. Neuvontaa ja ohjausta tulee olla kaikkien saatavilla maksutta.
- Millä mittareilla määritellään esim. kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien palveluntarve?
- Kaikkien palvelutuottajien on noudatettava asiakassuunnitelmaa.
- Epäselväksi jää mitä palveluja henkilökohtaiseen budjettiin voi sisällyttää (asuminen, lyhytaikaishoito, päivätoiminnot?) sekä miten joustava järjestelmä on muutosten suhteen.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

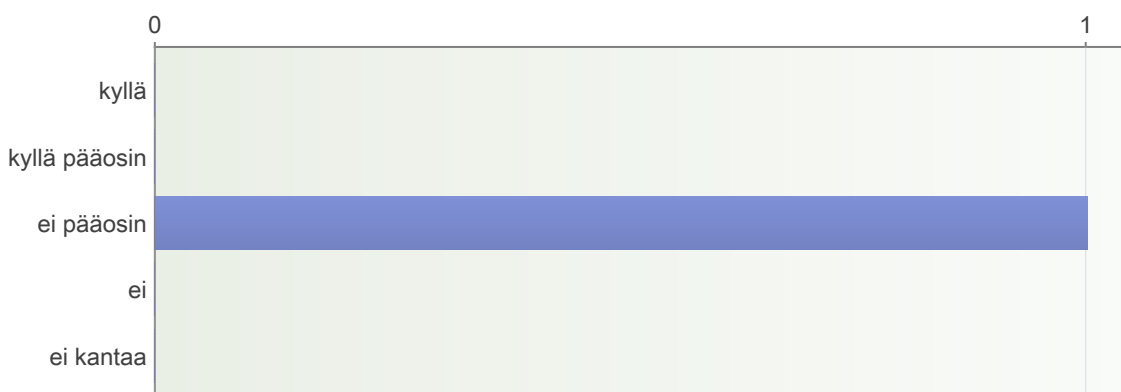
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Alkuvaiheessa uudistus vaatii lisärahoitusta eikä tuo säästöjä.
- Raportointi, tietoliikenteen kehittäminen, valvonta, hallinnon kasvaminen vaatii lisää henkilöstöä. Vaarana on, että se otetaan pois asiakaspalvelusta.
- Uudistusta viedään läpi niin nopeasti, ettei tarvittavaan koulutukseen jää aikaa. Henkilökunta joutuu toteuttamaan uutta lainsäädäntöä ilman tarpeellista ohjausta.
- Myös asiakkaat tarvitsevat paljon neuvontaa, koska kaikki muuttuu. Tästä aiheutuu paljon lisäkustannuksia.
- Pitkällä aikavälillä säästöjä syntyy, mikäli ennaltaehkäisevä toiminta tehostuu.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

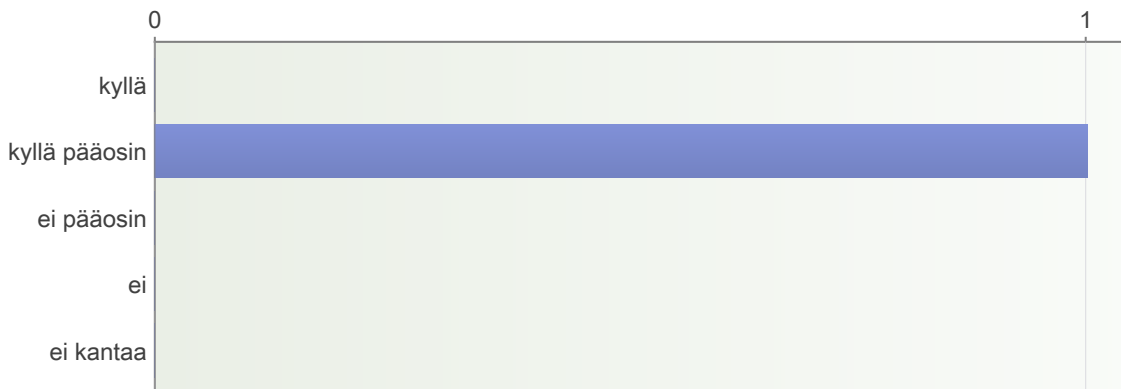
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kyllä, mikäli maakuntalain esitykset asiakkaiden oikeudesta osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan (vaalit, maakuntavaltuusto, aloiteoikeus, maakuntastrategia, keskustelu- ja kuulemistilaisuudet, asiakasraadit, vaikuttamistoimielimet, neuvostot) toteutuu. Parhaassa tapauksessa, uudistus lisää asiakkaan itsemääräämisoikeutta sekä vahvistaa asiakkaan ja ammattilaisten yhteistä päätöksentekoa.
- Kaikkien palveluntuottajien tulee noudattaa yhtäläisiä julkisuusperiaatteita.
- Laaja yhtiöittämisvelvoite vähentää demokraattista ohjausmahdollisuutta. Yhtiöt eivät ole demokraattisessa kontrollissa.
- Vaarana on, että maakuntahallintoon valitaan edustajia pääasiassa maakunnan isoista kaupungeista, jolloin heidän näkemyksensä maakunnan kehittämisestä korostuu ja ulkopuolelle jäävien, pienempien kuntien ääni jää kuulumatta.
- Maakunnan itsehallinto heikkenee ja hallinto monimutkaistuu. Ks. Valtionsäntöoikeudellinen arvio: Maakunnan itsehallinnosta ei Suomessa ole aiemmin mitään kokemusta. Uuden instituution suhde perustuslakiin tulee selvittää tarkasti viimeistään eduskunnan perustuslakivaliokunnassa.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

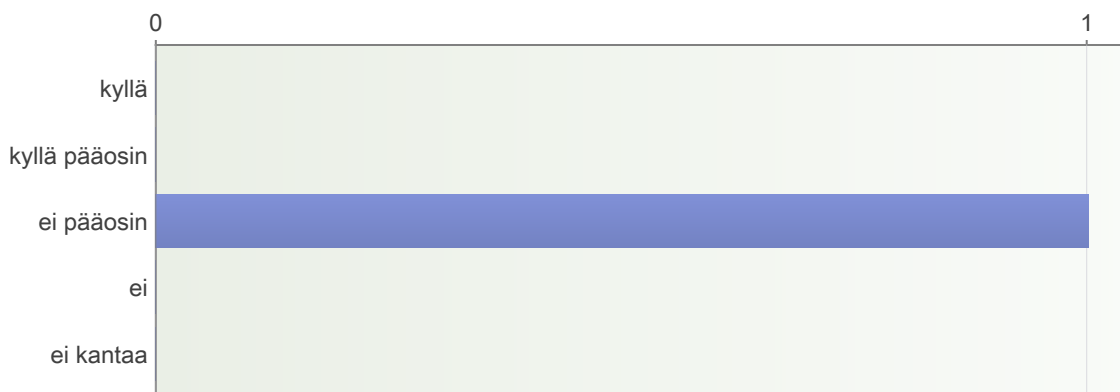
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uusia innovaatioita voidaan ottaa käyttöön. Käyttöönotossa varmistettava, että ne ovat kaikkien ja kaikenikäisten käytettävissä. Yksityisillä yrityksillä ei ole intressiä jakaa omaa innovaatiotaan muiden käyttöön.
- Järjestelmän hajanaisuus voi vaikeuttaa uusien toimintatapojen omaksumista.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määrittellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vastaajien määrä: 1

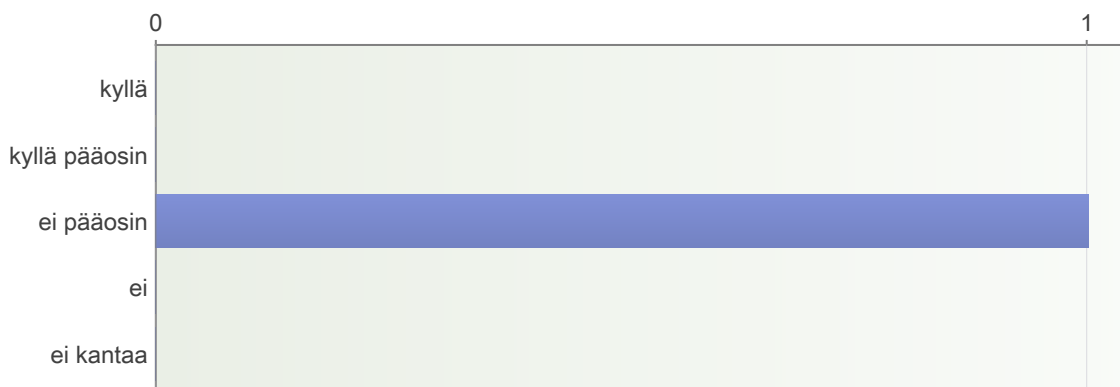
- Luonnoksen perusteella jää epäselväksi mitkä palvelut kuuluvat perustason ja mitkä erityistasoon. Samoin palvelukokonaisuudet ja palveluketjut tulee määrittellä tarkemmin. Näin turvataan asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu ja palvelujen laajuus asuinpaikasta riippumatta. Palvelukokonaisuudet on julkaistava julkisessa tietoverkossa.
- On täsmennettävä, mitä tarkoitetaan lyhytaikaisilla ja tilapäisillä sosiaalipalveluilla ja mitä palveluja maakunnan liikelaitos tarjoaa.
- Määriteltävä milloin monipalveluja tarvitseva asiakas ohjataan maakunnan liikelaitokseen.
- Ennen käyttöönottoa toimintamalli tulisi testata laajalla asiakasjoukolla.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

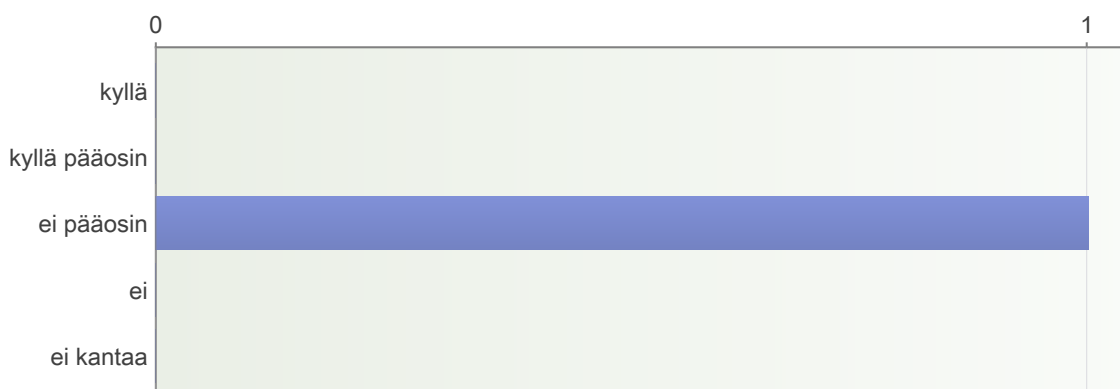
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelin tuottajien ei tarvitse tehdä sopimusta maakunnan kanssa, joten maakunnilla ei ole mitään erityisiä ohjaus-, valvonta tai vaikutusmahdollisuuksia palveluntuottajiin.
- Palvelun tuottajien tulee ehdottomasti olla rekisterissä, jotta ne voivat tarjota kansalaisille palveluja.
- Millainen on asiakkaan oikeussuoja, jos palvelu on heikkoa ja puutteellista? Missä määritellään laatuksiteerit? Miten valitetaan ja kenelle, millainen velvollisuus valvontaviranomaisella on toimia ja millaiset valtuudet hänellä on oikaista ja antaa sanktioita puutteellisia palveluja antavalle palvelun tuottajalle?
- Onko asiakkaan asemaa ja oikeussuojaa pohdittu uudistuksessa?

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

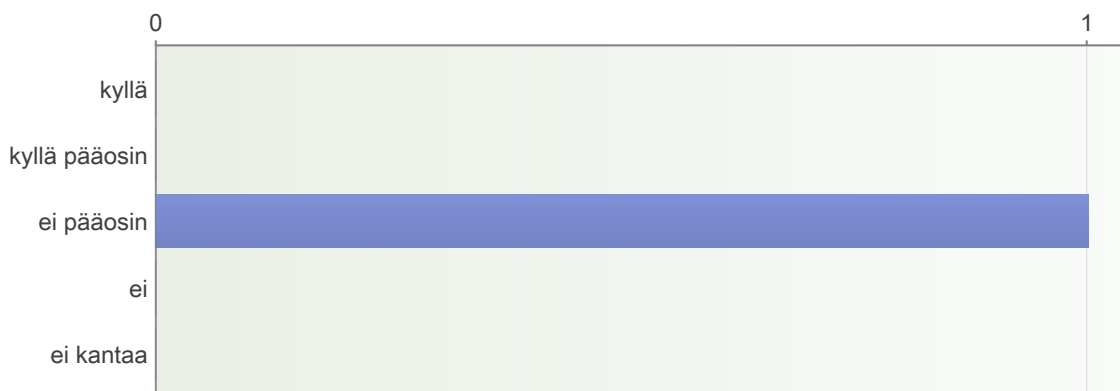
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Miten sote-keskus valvoo palveluntuottajia?
- Maksusetelijärjestelmä on keskeinen, mutta vaikeasti hahmotettavissa oleva osa valinnanvapausuudistusta. Esityksen perusteella jää epäselväksi se, mitä palveluita maksusetelillä voi käytännössä hankkia.
- Toimintamallin toimivuuden arviointi edellyttää selkeämpää kuvausta.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

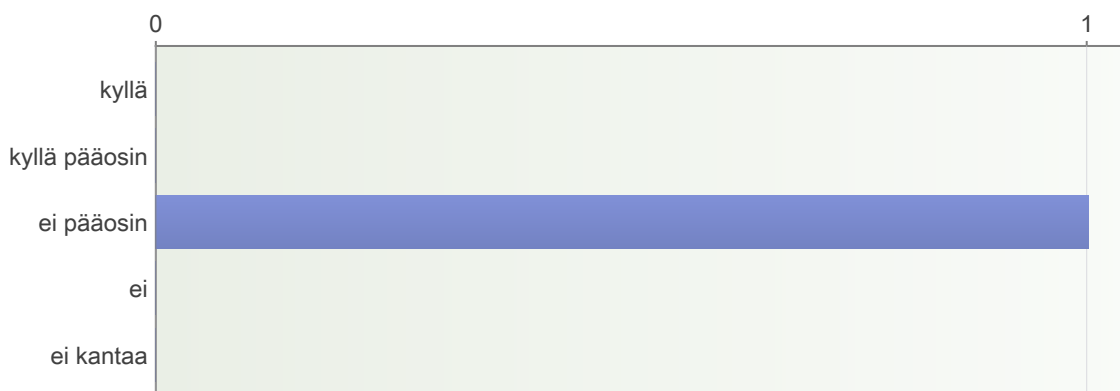
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelissä olennaista on setelin todellinen arvo suhteessa myönnettävän palvelun kustannuksiin. Maksusetelin on oltava sen suuruinen, että asiakas pystyy hankkimaan sillä tarvitsemansa palvelun.
- Miten varmistetaan, että asiakas saa riittävästi tietoa valittavien palvelujen sisällöstä?
- Miten tuetaan kaikkia palveluja tarvitsevia tarjolla olevien palvelujen vertailussa ja valinnan tekemisessä? Paljon palveluja tarvitsevat ovat usein iäkkäitä, eikä heillä välttämättä ole riittävästi osaamista palvelujen löytämiseksi ja mahdollisesti eri tavalla kuvattujen palvelujen vertailemiseksi. Samoin tukea tarvitsevat kompleksisia palveluja tarvitsevat monivammaiset, kehitysvammaiset ja mielenterveyskuntoutajat. Asiakkaalla voi olla samanaikaisesti 3-4 terapiaa ja lisäksi muita palveluja. Miten palveluohjaus on tarkoitus järjestää asiakkaille?
- Myönteistä on se, että asiakas voi kieltäytyä, jolloin sote-keskuksen on järjestettävä palvelu muulla tavoin.
- Miten asiakas toimii, jos maksusetelillä annettu palvelu on puutteellista tai laatu huonoa?

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

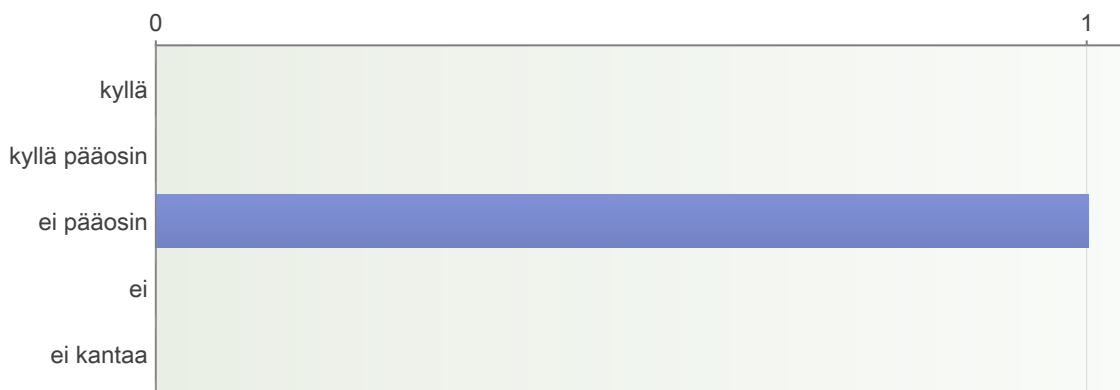
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Miten varmistetaan, että asiakas saa riittävästi tietoa maakunnan tuottamista palveluista ja valittavien palvelujen sisällöstä?
- Käytännössä maakunnan liikelaitoksen ja sen toimipisteen valintaan vaikuttavat välimatkat ja matkakorvausten korvausperusteet. Mikäli matkat korvataan vain lähimpään hoitopaikkaan, hoidon hakeminen saattaa jäädä kokonaan.
- Miten tuetaan kaikkia palveluja tarvitsevia tarjolla olevien palvelujen vertailussa ja valinnan tekemisessä? Paljon palveluja tarvitsevat ovat usein iäkkäitä, eikä heillä välttämättä ole riittävästi osaamista palvelujen löytämiseksi ja mahdollisesti eri tavalla kuvattujen palvelujen vertailemiseksi.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

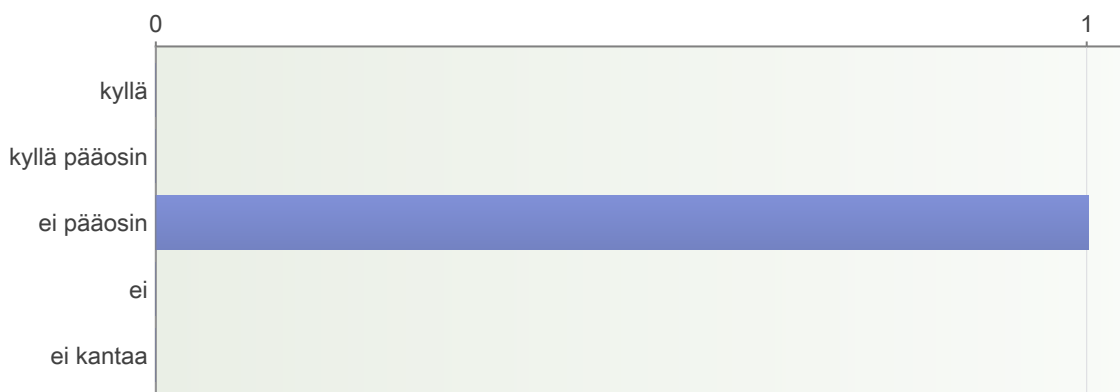
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli mahdollistaa muiden kuin suoran valinnan palvelujen valinnan edellyttäen, että asiakas saa riittävän tiedon palveluita.
- Maakunnat määrittelevät asiakassetelillä saatavat palvelut. Lähtökohtaisesti tämä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella.
- Asiakassetelissä olennaista on setelin todellinen arvo suhteessa tarvittavaan palveluun. Asiakassetelin tulee vastata tarvittavan palvelun kustannuksia.
- Asiakassetelin käyttö voi nopeuttaa hoitoon pääsyä, mutta sen käyttöön tarvitaan ohjausta ja tukea.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

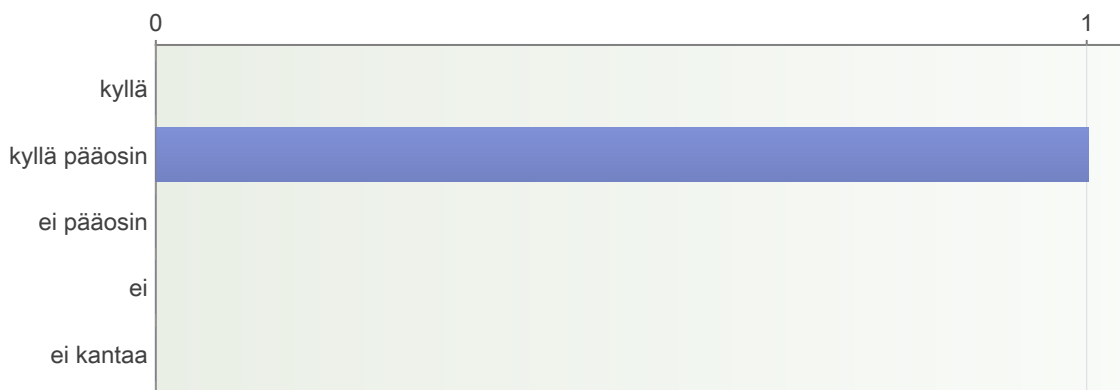
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin käyttömahdollisuudet ja sillä saatavat palvelut tulee kuvata tarkemmin. Mahdollisuus käyttää asiakasseteliä esim. omaishoitajan vapaan aikaisiin palveluihin on hyvä.
- Esityksen mukaan asiakassetelipalvelujen tuottajat ovat maakunnan ohjauksen tavoittamattomissa, koska heidän kanssaan ei ole sopimuksia.
- Mikä on asiakkaan oikeussuoja, jos rekisteröityneen palvelutuottajan antama palvelu ei ole laadukasta? Minkälaiset laatuksiteerit palvelun tuottajan tulee täyttää?
- Miten ja kuinka nopeasti asiakkaalla on mahdollisuus saada oikaisua huonoon palveluun?
- Poistetaanko palvelun tuottaja rekisteristä, jos palvelu ei täytä kriteereitä?
- Kuinka paljon rikkomuksia edellytetään rekisteristä poistamiseksi, saavatko asiakkaat korvauksia huonosta palvelusta?

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

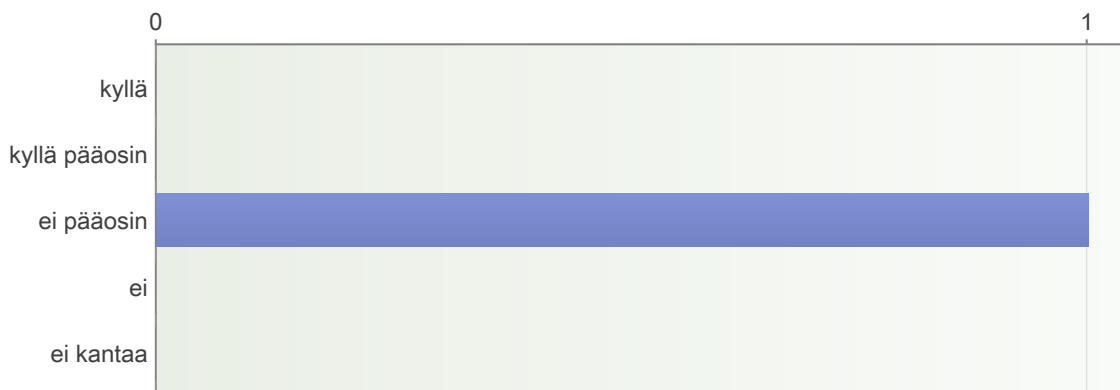
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Setelin arvon on vastattava tarvittavan palvelun kustannuksia.
- Jos edellytykset täyttyvät, asiakasseteliä on tarjottava yksittäisiin palveluihin tai laajempaan palvelukokonaisuuteen.
- Kaikissa ei subjektiivista oikeutta – valinnanvapaus ei mene ohi tarveharkinnan.
- Onko subjektiivisen oikeuden ja harkinnanvaraisen palvelun raja selvä?
- Millaisia kriteerejä käytetään harkittaessa, annetaanko palvelua vai ei, jos subjektiivista oikeutta palveluun ei ole?

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

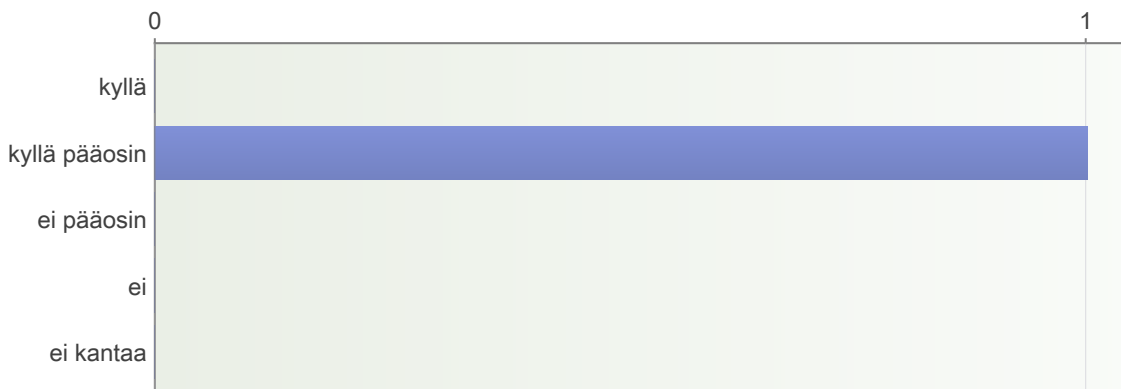
- Henkilökohtainen budjetti mahdollistaa palvelujen saannin pitkäaikaisen avun tarpeessa olevalle. Sen on kuitenkin vastattava asiakkaan todellista palvelutarvetta. Budjetin käyttöä on seurattava esityksen mukaisesti säännöllisesti yhdessä asiakkaan kanssa.
- Henkilökohtaisen budjetin käyttöön ja seurantaan tulee järjestää ohjausta ja neuvontaa.
- Henkilökohtainen budjetti tulee ulottaa myös päihdeasiakkaisiin.
- Esityksestä ei käy ilmi mikä on henkilökohtaisen budjetin suhde omaishoidon tuen kokonaisuuteen?
- Asiakkaalle tulee kuvata yksityiskohtaisesti etukäteen mitä palveluja henkilökohtaisella budjetilla voi hankkia ja mihin sitä ei voi käyttää.
- Asiakassuunnitelmiin tulee kirjata kaikki asiakkaan tarvitsemat palvelut. Esityksessä todetaan, että asiakassuunnitelma tarkistetaan vuosittain, mutta miten joustavasti asiakassuunnitelmaan voidaan tehdä korjauksia, jos sovittu palvelu on jäänyt kirjaamatta?

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti).

Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

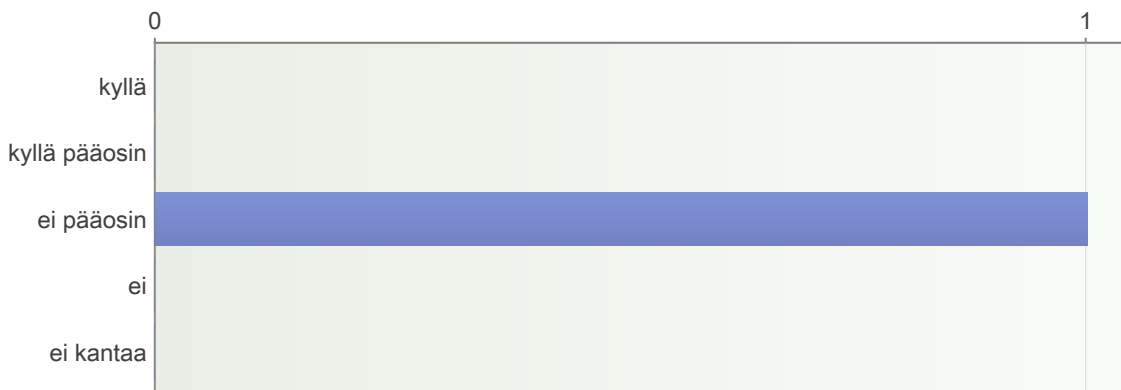
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan päätöksenteossa voivat tukea omaiset, läheiset ja esimerkiksi järjestöjen työntekijät. Päätöksenteossa tukevalla henkilöllä ei kuitenkaan saa olla sellaista sidonnaisuutta palvelujen järjestäjään tai tuottajaan, että se vaarantaisi hänen edellytyksensä tukea asiakasta puolueettomasti. Lähtökohtana tulee olla asiakkaan paras.
- Järjestelmä on hyvin pirstaleinen, josta johtuen asiakkaat tarvitsevat paljon ohjausta. Tuen saaminen on turvattu riittävällä resursoinnilla.
- Säännöksiä tulisi vielä tarkentaa, jotta tuettu päätöksenteko toimisi aukottomasti.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

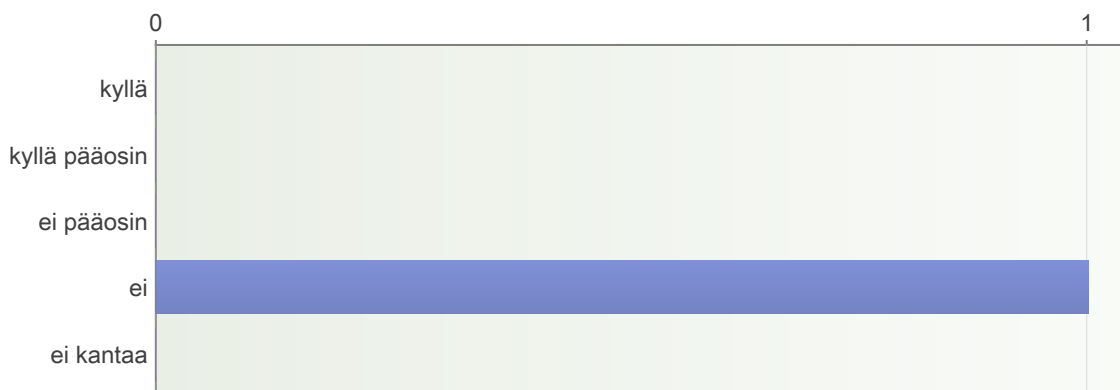
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset ovat epämääräisiä. Säädettävä tarkemmin siitä, millaisilla edellytyksillä voi rekisteröityä palvelun tuottajaksi.
- Maksusetelituottajien asema kokonaisuudessaan vaatii selkeyttämistä.
- Säännöksillä tulee turvata myös pienten yrittäjien toimintaedellytykset.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

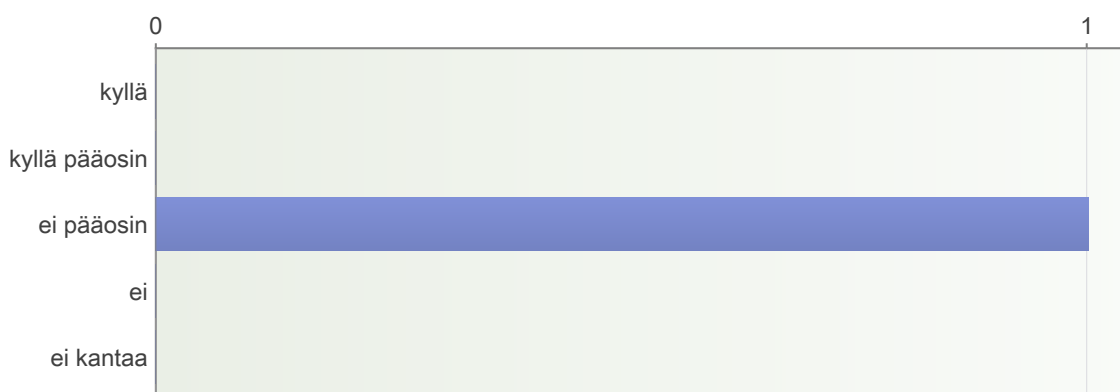
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sopimusmenettely voi lisätä kustannuksia ja antaa asiakkaille epäselvän kuvan palvelujen saatavuudesta.
- Laadulliset ja määrälliset tavoitteet on kuvattava selkeästi.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

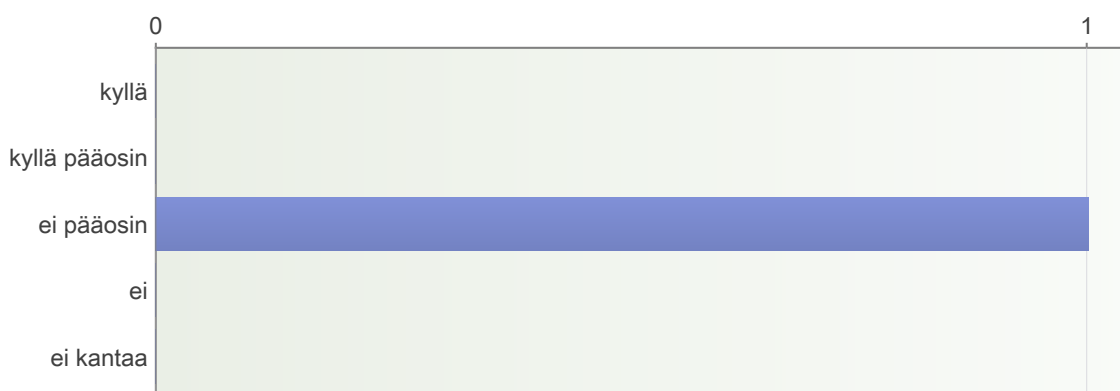
Vastaajien määrä: 1

- Maakunnilla tulee olla oikeus päättää palvelutuotannosta alueellisten olojen mukaan, so. maakunnan liikelaitos voi tuottaa itse suoran valinnan palveluja. Yhtiöittämisvelvoite tulee poistaa.
- Yhtiöt ovat Suomessa, jotta osakkaat saavat mahdollisimman suuren osingon. Yhtiöiden tiedoksiantovelvollisuus on rajattu, asiakkaan on vaikea saada tietoa yhtiöstä, läpinäkyvyys puuttuu. Julkiseen hallintoon ei sovi yhtiöittäminen. Maakunnan on mahdotonta toteuttaa tehtäväänsä, jos sille ei anneta kunnan työkaluja erityisesti yksityisten palvelun tuottajien suhteen. Maakunnilla ei ole suoraa määräysvaltaa yhtiöihin. Sopimusmenettely on hyvin raskas ja voi aiheuttaa paljon kalliita oikeudenkäyntejä erityisesti silloin, kun sopimus halutaan purkaa palvelun tuottajan rikkoessa sopimuksen ehtoja.
- Palvelun tuottaja voi itse määritellä, millä alueella se tuottaa toimipisteensä ulkopuolelle annettavia palveluja (43§). Kuka vastaa matkakuluista?

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

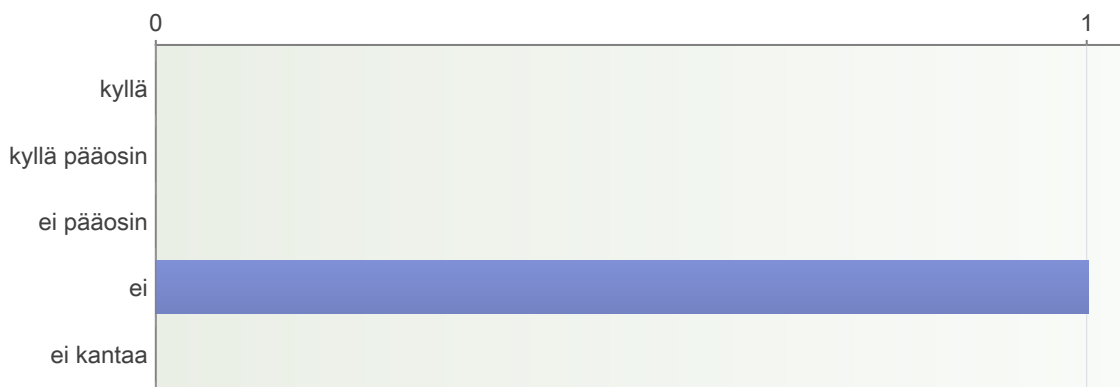
Vastaajien määrä: 1

- Ovatko korvaukset riittävät ja kannustavatko potilaiden riittävään hoitoon? Korvaustasot on määriteltävä huolella ja siten, että ne tosiasiallisesti kattavat palvelutuotannosta aiheutuvat kustannukset.
- Miten saadaan lääkäreitä ja muuta henkilökuntaa maakunnan yhtiöihin, jos yksityiset palveluntuottajat tarjoavat parempia ehtoja? Miten saadaan lääkäreitä syrjäseuduille maakunnan yhtiöihin?
- Suostuvatko yksityiset palvelun tuottajat antamaan palveluja määritetyillä hinnoilla vai onko yhteiskunnalta saatu tuki vain osa rahoituksesta ja asiakkaalta vaaditaan loput hoidon saamiseksi? Jos jälkimmäinen on reaalinen vaihtoehto, ei kannattaisi luopua sairaanhoitovakuutuksesta, jossa tällainen järjestelmä on ollut jo 1960 -luvulta lähtien.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset korvauksista ovat epämääräisiä ja voivat toteutuessaan aiheuttaa paljon riitoja rahoittajan ja palvelun tuottajan välillä.
- Sairausvakuutusmaissa palvelun tuottajan saamat korvaukset määritellään vuosittain tehtävillä sopimuksilla. Nyt ehdotetaan kapitaatiota, josta yksityisten palveluntuottajien tulisi saada riittävästi voittoa. Uudistus on vahvasti markkinahenkinen, vaikka hyvin monet terveystaloustieteilijät ovat vakuuttavasti esittäneet, että markkinatalous ei sovellu sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Esityksessä on äärimmäisen vähän kiinnitetty huomiota asiakkaaseen ja hänen mahdollisuuteensa saada sairautensa laadukasta hoitoa tai riittäviä sosiaalipalveluja.
- Pääosa esityksestä on markkinataloustieteellistä pohdintaa kannustimista, markkinoista yms. jotka eivät voi olla sosiaali- ja terveysalan keskiöissä alan erityislaatuisuuden ja verorahoitteisuuden vuoksi. Asiakkaan ja hänen mahdollisuutensa saada palvelua kohtuuhinnalla pitää olla paljon keskeisemmin esillä esityksessä. Nyt pohditaan pääosin sitä, miten suuret yksityiset palveluntuottajat pääsisivät aiempaa enemmän terveys- ja sosiaalimarkkinoille.
- Korvauksissa on huomioitava erot hintatasossa eri osissa maata siten, että palveluja on tosiasiallisesti mahdollista saada erityisesti silloin kun palvelujen tarve on suuri.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

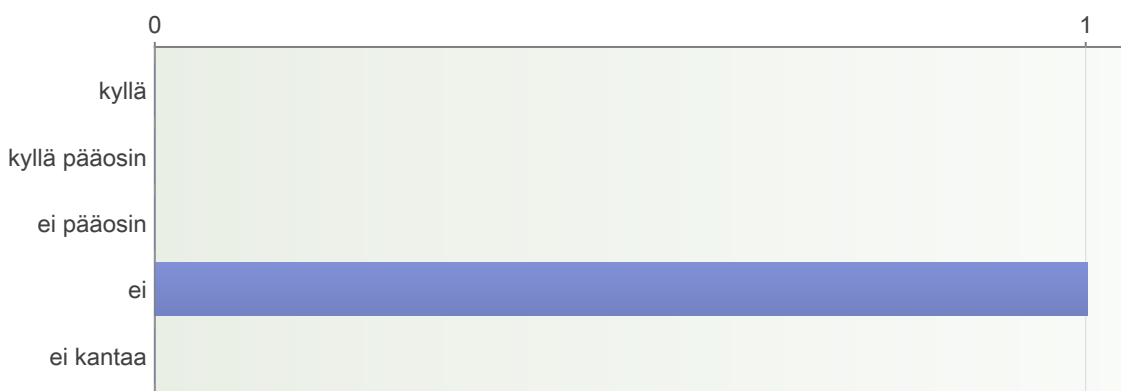
49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäaika on liian lyhyt tämänkaltaisten isojen rakenteellisten muutosten tekemiseen. Valinnanvapausjärjestelmän onnistumiseksi tarvitaan riittävän pitkä, kokeiluihin ja kokemukseen perustuva siirtymäaika.
- Tällä aikataululla on epätodennäköistä saada esimerkiksi tietotekniset järjestelmät toimimaan. (vrt. toimeentulotuen siirto Kelaan, jota valmisteltiin pitkään)
- Valinnanvapaus ei voi toimia kunnolla, jos asiakkailta ei ole mahdollisuutta saada vertailukelpoista tietoa palvelujen tuottajista.
- Liian tiukka aikataulu asettaa merkittäviä haasteita myös henkilökunnan kouluttamiselle.
- Näin suurta muutosta ei voida toteuttaa ilman kokeiluaikaa. Kuka ottaa vastuun, jos syntyy kaaos ja suuri osa ihmisistä jää vaille tarvitsemaansa sosiaali- ja terveyspalvelua?

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

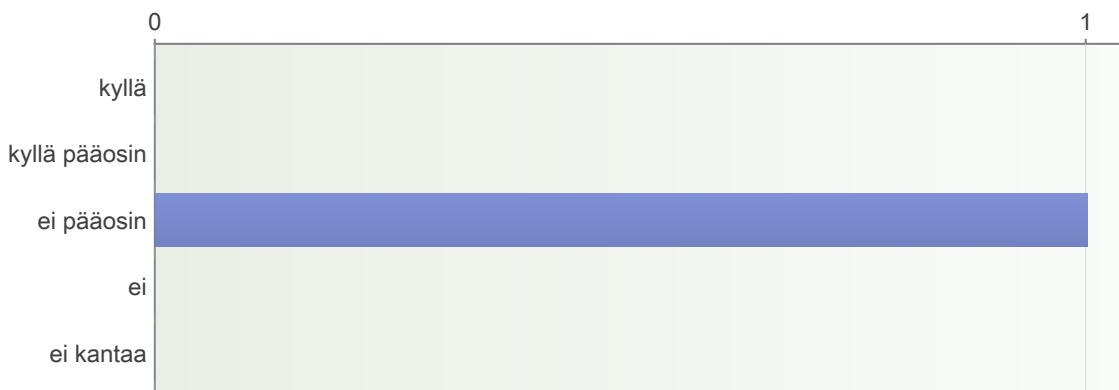
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yhtiöittämispakko rajaa julkisen vallan järjestämisvastuuta. Vaarana on, että toimintaa tulevat johtamaan yksityiset palvelun tuottajat, ei maakunta. Odotettavissa on oikeusriitoja mm. kuluttaja-asioista, sopimusten rikkomisista, jotka haittaavat järjestelmän tehokasta toteuttamista. Vaarana on myös, että suunnitellut toimenpiteet tulevat viivästymään vuosilla oikeudenkäyntien vuoksi. Tämä tulee myös viemään pohjan pois uudistuksella tavoitelluilta säästöiltä. Pahimmassa tapauksessa asiakkaiden sosiaali- ja terveystaloutta tullaan kaventamaan, koska hallinnointi ja riidat yksityisten palveluntuottajien kanssa tulevat syömään verovaroja.
- Yhtiöittämisestä tulisi luopua kokonaan, jotta uudistuksesta saadaan toimiva. Maakunnalle tulisi antaa enemmän työkaluja ohjata palvelun tuottajia. Maakuntien on saatava itse päättää millä tavoin ne haluavat järjestää palvelutuotantonsa.
- Sosiaali- ja terveydenhuolto on vaarassa juridisoitua, vaikka lääketieteen ja sosiaalipolitiikan tulisi olla uudistuksessa etusijalla. Sosiaali- ja terveysalan keskeiset tieteet ovat pohdinnassa ohitettu lähes täysin ja sen sijaan taloustiede on yliedustettuna. Onko uudistuksen taustalla halu näyttää maailmalle, miten new public management (NPM) toimii/ei-toimi äärimmilleen vietyinä sosiaali- ja terveysalalla?

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

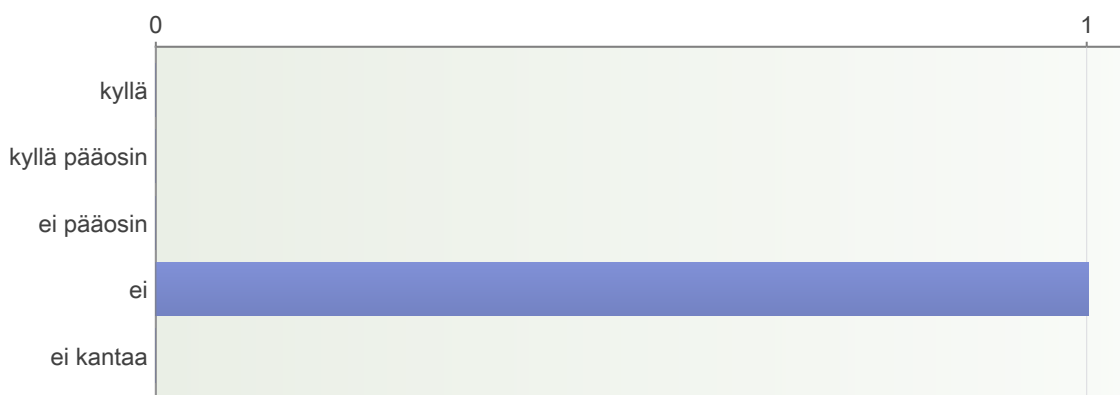
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Markkinat syntynevät pääasiassa Etelä-Suomeen ja isompiin kaupunkeihin. Pienillä paikkakunnilla ei tule todennäköisesti syntymään markkinoita, jotka turvaisivat valinnanvapauden toteutumisen.
- Nykyisin matkat korvataan vain lähimpään terveydenhuollon yksikköön, miten tulee olemaan vuonna 2019? Valinnanvapautta rajoittaa se, että asiakkaat eivät pysty matkustamaan kauaksi kotipaikkakunnaltaan hoitoa saamaan. Tästä syystä lähipalvelut on turvattava.
- Mikä on tavoiteltu markkinatila? Palveluntuottajat pitää vastuuttaa sopimuksilla toimimaan myös haja-asutusalueilla.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Järjestöjen ja muiden pienten toimijoiden mahdollisuudet liittyä esimerkiksi tietojärjestelmiin on turvattava.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestöt eivät pysty perustamaan esimerkiksi sote-keskuksia. Julkinen terveydenhuolto, siten kuin se nyt käsitetään, tulee vähenemään ja jäämään yksityisen varjoon.
- Pienet toimijat eivät pysty kilpailemaan isojen ketjujen kanssa.
- Järjestöjen kannalta olennaista on, että niiden palvelut sijoittuvat osaksi maakunnallisia palveluketjuja.

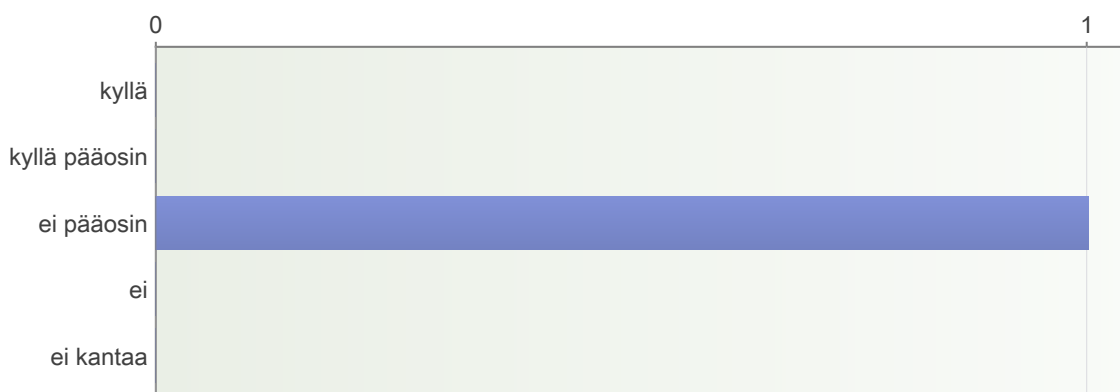
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli valinnanvapausjärjestelmä lisää sote-keskusten määrää myös kasvukeskusten ulkopuolella, voi pääsy hoitoon ja hoivaan nopeutua nykyisestä.
- Tärkeää on kiinnittää huomiota hoidon laatuun.
- Isona riskinä on iäkkäiden ihmisten ja erityisryhmien digisyrjäytyminen.
- Suunniteltu uudistus palvelee parhaiten hyväkuntoisia ja heikentää juuri niiden paljon palveluja tarvitsevien, usein pienituloisten ihmisten tilannetta, joiden elämää sote-uudistusten piti helpottaa.
- Edelleenkin hoitotakuuaikoja rikotaan ja hoitovirheitä tapahtuu. Myös näiden epäkohtien korjaaminen, samoin kuin potilasturvallisuuden parantaminen olisi tullut näkyä uudistuksessa. Nykyiset oikeusturvakeinot muistutus, kantelu jne. ovat hyvin heikkoja ja niiden merkitys uudessa järjestelmässä on olematon. Sosiaaliturvan asiakkaan ja potilaan oikeusturvan parantamiseen olisi tullut kiinnittää uudistuksessa paljon enemmän huomiota.
- Hoito korostuu huolenpidon kustannuksella.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

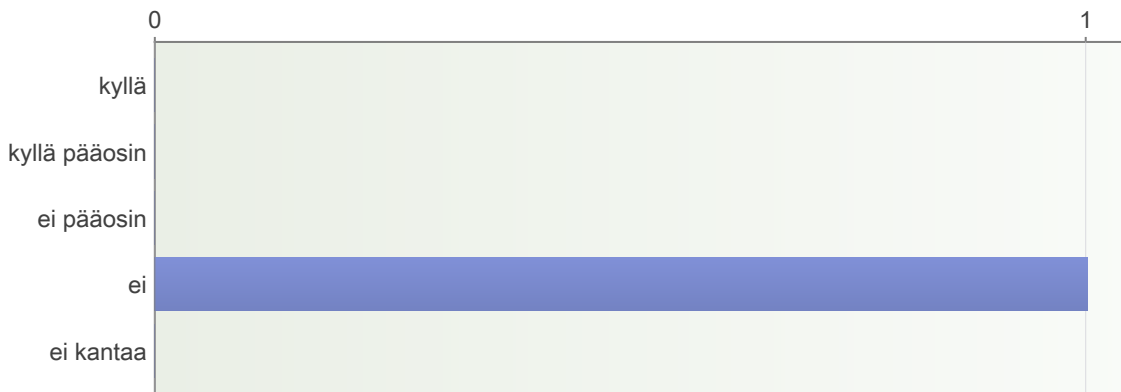
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasmaksut saattavat nousta merkittävästi, joka asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan maksukyvyyn mukaan. Tämä nostaisi myös kynnyistä hakeutua hammashoitoon.
- Hammashuollon edistämiseen olisi tullut uudistuksessa kiinnittää enemmän huomiota.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus ajetaan läpi kovalla kiireellä eikä kenelläkään ole varmuutta, mitä tapahtuu.
- Vaikutusten arviointia on tehty epätasaisesti: monilta osin arvioinnit ovat niin kriittisiä, että ne ovat ristiriidassa itse esityksen ja paikoitellen vaikutuksia lähinnä arvaillaan "positiivisessa hengessä".
- Esityksessä ei ole esimerkiksi huomioitu lainkaan asiakasmaksulakia ja sen roolia mahdollisena maakunnan budjetin tasaajana. Mikäli asiakasmaksuilla tullaan säätelemään maakunnan budjettia, korotuspaine on ilmeinen.
- Näin mittava uudistus olisi edellyttänyt kattavaa riskianalyysiä.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Esitys mahdollisuudesta henkilökohtaiseen budjettiin saattaa lisätä omaishoitajien ja heidän hoidettaviensa valinnan mahdollisuuksia. Henkilökohtaista budjettia koskevat tiedot on kuitenkin puutteellista, eikä sen suhdetta/vaikutusta esimerkiksi omaishoidon tukeen ole arvioitu.
- Ohjauksen ja neuvonnan tarve tulee lisääntymään.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos on keskeneräinen ja vaikeasti hahmotettavissa.
- Esityksessä annetaan harhaanjohtava kuva järjestöjen mahdollisuudesta toimia sote-keskuksen järjestäjänä. Todellisuudessa tätä vaihtoehtoa ei ole.
- Järjestelmää rakennetaan laajan palveluohjauksen varaan. Eikö koko järjestelmän toimivuudessa ole silloin jo lähtökohtaisesti jotain vikaa, jos se edellyttää paljon palveluohjausta?
- Esityksen mukainen yhdenvertaisuus palveluihin pääsyssä ei vakuuta.
- Uudistuksen tavoitteena oli sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio. Esityksessä mennään vahvasti terveyspalvelut edellä ja sosiaalipalvelut ovat jääneet vähäiselle huomiolle. Sosiaalipalvelujen, kuten esimerkiksi omaishoidon toteuttamiseen uudessa järjestelmässä, sen paikka, järjestäminen ja vastuut tulisi näkyä paremmin esityksessä.
- Maakunnat eivät voi antaa palvelulupausta, koska uusi järjestelmä ei ole maakunnan hallinnassa.
- Valinnanvapauden toteutuminen edellyttää selkokielistä tiedottamista, erilaisia tiedotuskanavia, välineitä, ohjausta ja neuvontaa kaikille tarvitseville.
- Valvontaa koskevaa 68 § on täsmennettävä. Nykyisin sosiaali- ja terveyspalveluiden valvojina ovat toimineet Valvira ja aluehallintokeskukset. Uudessa järjestelmässä olisi yksi valtakunnallinen valvontaviranomainen. Tämän viranomaisen henkilöstöressurssien tulee olla riittävät, jotta uudistuksen epäkohdat asiakkaiden palvelussa pystytään oikaisemaan nopeasti.
- Uudella viranomaisella tulee olla myös tehokkaat keinot puuttua epäkohtiin ja sopimuksen vastaisiin menettelyihin. Uhkasakkoja tulee voida asettaa myös yksityisille palvelun tuottajille, jotta juridisesti raskaisiin ja kustannuksiltaan kalliisiin sopimuksen purkamismenettelyihin ei tarvitsisi mennä.
- Oikeusturvan kannalta viranhaltijapäätöksiä ei saa siirtää yksityisille. Mikäli sosiaali- ja terveyspalveluista ei enää voida tehdä valituksia hallintolain käyttömenettelyssä, vaan asiakkaan tulee turvautua kuluttajalainsäädäntöön, asiakkaan oikeusturva heikentyy. Perustuslaki 124 § tarkoittaa muutenkin pidättyvyyttä julkisen hallintotehtävän antamisessa yksityisille, eikä se saa vaarantaa asiakkaan oikeusturvaa. Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle lain nojalla vain, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Perustuslaki edellyttää pääpainon olevan viranomaistoiminnassa.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.